

Medyada İçeriğin ideolojik biçimlendirilmesi

İrfan Erdoğan

İçeriğin bilişsel/ideolojik biçimlendirilmesi bağlamında gelişme, biliş ve davranış yönetimindeki gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Bu da, örneğin, retoriğin, propagandanın, psikolojik savaşın, reklamın, halkla ilişkilerin, siyaset biliminin, sosyolojinin, psikolojinin, sosyal psikolojini vb alanların çıkması ve gelişmesini beraberinde getirmiştir. Aranılan sonuçlara ulaşma ile ilgili gelişmeler, çeşitli kontrol mekanizmalarını da beraberinde getirmiştir. Bunlar:

- İçeriğin biçimlendirilmesini engellemek.
- Üreten araca sahipliği yasaklayarak veya ekonomik güçle sınırlayarak, sadece belli kesimlerin iletişimi üretmesini sağlamak.
- Dağıtımını ya yasaklarla ya da ekonomik güç kontrolüyle engellemek, tümüyle engellemek veya ciddi şekilde sınırlandırmak.
- İletişimi taşıyan son ürüne sahipliği yasalarla veya ekonomik güçle engellemek (radyoya, telsiz telefona sahipliğin yasaklanması, belli renkteki kağıtların belli sınıfa verilmesi gibi).
- İçeriğin alınmasını (okunmasını, dinlenmesini) engellemek.

Bu engellemeler, yasa dışı olarak da, toplumda insanları birbirine düşürerek de yapılır. Bu bağlamda liste çok uzundur: Cumhuriyet gazetesi okuyanın komünist olarak nitelenmesi; alternatif gazeteleri satın alan ve okuyanların fişlenmesi ve çeşitli baskılara maruz bırakılması; “orta direk bel veriyor” diyen bir türküyü/şarkıyı söylemenin bile suç sayılması; oy-avcılığı için veya mahalle baskısını somutlaştırmak için kimin kim olduğunun saptanması; mektupların okunması; telefonların dinlenmesi; bilgisayarda e-maillerin kontrol güçleri tarafından kaydedilmesi; bilgisayarda, “arama” yaparken, kullanılan terimlere göre ayarlanmış kontrol bilgisayarları tarafından “sizin yakalanmanız” ve fişlenmeniz; günlük özel konuşmaların kaydedilmesi ve gerektiğinde size karşı kullanılması sadece birkaç örnek. Artık, kontrol bağlamında, hiç kimse “ulaşamaz” olamaz; olabilmesi için, düşünmemesi, söylememesi, bilgisayar ve telefon kullanmaması, evden çıkmaması gerekir. Komünizmi yeren ve her şeyimizi kontrol eden ve tüm özgürlüklerimizi elimizden alan “Ağabey” metaforuyla “*Animal Farm*” ve “1984” kitaplarını yazan Orwell’in ciddi hatası şuydu: Topyekun kontrol Stalinizm’le gelmedi ve gelemedi. Topyekun kontrol, insanlık

tarihinin en büyük demokrasi, insan hakları, özgürlük ve bireycilik yalanıyla gelen kapitalizm ile gerçekleştirmeye başladı: konuşmalarımız artık, sürekli kaydediliyor. Sokaklar ve uydular kameralarla dolu. Yakında, en özel ve mahrem yerlerde bile izleneceğiz. Dinlenirken ve boş vakitlerimizde bile, asla kendi başımıza, kendimizle kendimiz için olamayacağız.

Bilgisayar ve İnternet ile birlikte, siyasal ve ticari biliş ve davranış yönetimi, televizyon kanalları ve programlarının getirdiği sınırları aşarak, bireyin, internete bağlantının olduğu her yere ve zamana uzatılmıştır. Yakında, e-devlet çoğu işini kurumsal web sayfalarıyla yapacaktır. Propagandasını web üzerinden yapan devlet ve şirketler, istediği kadar paket bilgileri, reklamları, promosyonları, tanıtımları, pazarlama ve satışlarını, internet yoluyla gerçekleştireceklerdir. Şirket olarak televizyonda sadece reklam yaparsınız, ama internette reklamdan başlayarak alışverişe kadar uzanan işleri kolayca yaparsınız. Yönlendirilmiş ve biçimlendirilmiş etkileşimi (interaktifliği) yaratabilir ve kullanabilirsiniz. Katılımcı demokrasi ve demokratikleşme hissini/duygusunu ve düşüncesini işleyebilir ve yayabilirsiniz. İnsanların dinlenme, oyun ve eğlenme zamanı üzerinde, televizyonun yapamadığı ölçüde, egemenlik kurabilirsiniz. Bunu da, bireysel tercihler ve çoğulcu demokrasi, bilgi toplumu ve enformasyon toplumu gibi anlatılarla yüceltebilirsiniz.